

Beseda

Dňa 19.03.2015 sa uskutočnila beseda s integrovanými žiakmi III. B, IV. B, V. B a V. C pri príležitosti príchodu jari a blížiacich sa veľkonočných sviatkov.

Príchod jari

*Snehuliak sa s nami lúči,
na strome už púčik pučí.
Podťe deti na lúčky,
budia sa aj pavúčky.*

*Sem-tam huby vykukli sa,
volajú nás späť do lesa.
Však aj bystré kukučky
spočítajú nám rôčky.*

*Lúče šteklija už hneď zrána,
do chotára letí vrana.
Vystrčil sa poniklec:
"Krásny deň je, jasná vec!"*

*Chlapci s loptou vonku letia,
očka radosťou im svietia.
Kolobežky, bicykle,
ako na jar obvykle.*

*Deň je dlhší ako v zime,
už sa zimy nebojíme.
O trištvrte roka zas
ukáže nám plno krás.*

***Fialka sa prebudila, očká v rose umýva si. Krúti hlávkou sem-tam
stále, kamarátky hľadá asi. Zrazu vôňa omamná , takmer by z nej
odpadla. Vyskočili spod zeme navoňané, veselé, kamarátky všetky,
fialové kvietky. Sukienkami vrtia, hore a zas dolu, kto ich z jari nevidí, ten
má veru smolu.***

Naši predkovia počas stáročí vytvorili radostné a hlavne krásne zvyky a obyčaje, básne i piesne, ktoré ospevujú príchod jari, sviatky nového života a návratu slnka.

Veľká noc pripadá na to obdobie v roku, kedy sa pomaly končí zima a príroda sa prebúdzá. Aj preto je v našich končinách prepletencom tradícií ako kresťanských, tak oveľa starších. Naši predkovia praktizovali mnohé rituály určené na privolanie jari, ochranu pred škodlivými silami, udržanie zdravia a zaručenie bohatej úrody.

Program:

- 1) Úvod.
- 2) Oboznámenie prítomných žiakov s témou besedy: „Príchod jari a blížiac sa veľkonočné sviatky“.

Po zime nasleduje ročné obdobie, ktorému hovoríme jar. Jar začína **jarnou rovnodennosťou**, čo znamená, že všetci na Zemi budú mať rovnako dlhý deň ako noc (marcová rovnodennosť alebo jarná rovnodennosť je okolo 20. marca). Jar je charakteristická chladnými ránami. Až v máji a júni sú rána teplejšie. Počasie a klíma na jar sú na Slovensku veľmi premenlivé, preto tomu treba prispôbiť aj obliekanie.

Začína sa prebúdzat' príroda, vylieza hmyz, kvitnú prvé jarné kvety a zvieratá privádzajú na svet mláďatá. Príchod jari bol na území Slovenska oddávna spájaný s rôznymi ľudovými tradíciami.

- 3) Zorganizovanie „predveľkonočného posedenia“ a oboznámenie žiakov so zvykmi a tradíciami týchto jarných sviatkov na Slovensku.

Veľkonočné sviatky: kalendárovo pohyblivý sviatok Veľkej noci závisí od vzájomného vzťahu jarnej rovnodennosti a lunárneho cyklu. Veľkej noci predchádza **40-dňový pôst**, trvajúci od *Popolcovej stredy*, ktorou sa v ľudovom zvykosloví končili *veselé fašiangové zábavy*. Symbolickým vynesением zimy z dediny, začína v slovenskom zvykosloví jar. Na Slovensku zimu v podobe slamenej ženskej figuríny Moreny vynášali mladé dievčatá na piatu pôstnu Smrtnú nedeľu. Pôvodne išlo o magický obrad, v priebehu vývoja sa však tento zvyk presunul do polohy zábavy.

Nosenie lesoly – májika: *Šiestou pôstnou nedeľou* - deň pomenovaný podľa kvetov, pripomínajúci Kristov príchod do Jeruzalema, je nazývaný **Kvetnou nedeľou**. Na *západnom Slovensku* nosili po dedine *dievčatá* v tento deň lesolu - májik. Bola to *zelená ratolesť, ozdobená kraslicami a farebnými stuhami*. Lesola, na rozdiel od Moreny, symbolizovala **nový život** - prebúdzenie sa prírody.

Symbolom Veľkej noci býval aj *zajac* - kultové zviera germánskej bohyne Ostary. K *najtradičnejším veľkonočným jedlám* na Slovensku patrili však **vajíčka**, symbolizujúce plodnosť a kontinuitu života. Na **Bielu sobotu** sa piekol obradový koláč, ktorý sa na východnom Slovensku nazýval **paska**.

Zdobenie kraslíc: Zo zvykoslovného hľadiska veľmi významným býval **Veľkonočný pondelok**, ktorý sa spájal s *kúpaním* a *šibaním*. Ide o zvyk starého pôvodu, pravdepodobne *magický obrad*, ktorý sa až *neskôr posunul do polohy zábavy*. **Vode** sa pripisovala *očisťujúca a ozdravujúca moc*. Dotyku s čerstvou zeleňou zasa schopnosť prinavrátiť životnú silu a zabezpečiť zdravie. Pre *mládencov*, ktorí chodili kúpať a šibať, dievčatá mávali v každom dome pripravené pohostenie a ako odmenu dostávali rozličnými technikami zdobené kraslice.

Stavanie májov: Na Veľkú noc nadväzujú *májové slávnosti a Turice*. Prvý máj býval tradičným *sviatkom mládeže*. Do rána mládenci sadili pred domami svojich dievčat vysoké *stromy - máje*. Kmene májov bývali olúpané, len na vrchu zostala

koruna stromu ozdobená *pestrými stuhami*. Výraz "**turíce**" pochádza od slova Tur, ktorý patril k pôvodnej symbolike. Tieto zvyky sa spájali so *začiatkom jarných prác*. Jedným zo znakov je použitie **zelenej farby**. Domov sa nosili **zelené ratolesti** a **bahniatka**, ktoré mali ochranné vlastnosti. Ratolesti mali za úlohu *príťahovať dobré sily a chrániť pred zlými silami*.

Ďalším prejavom bolo (zameraným proti zlým silám) bolo aj **práskanie bičom na lúkach** a **turičné vatry**. Najznámejšou dochovanou tradíciou je **tzv. otváranie studničiek**. Studničky v chotároch museli byť obradne vyčistené a upravené. *Chotár s nevyčistenou studničkou postihli duchovia nedostatkom vlahy*.

- 4) „Tvorivé dielne“
Žiaci vyrábali veľkonočné pozdravy, ozdoby a zdobili vajíčka.

5) Zhrnutie témy a priebehu besedy a spätná väzba od žiakov.

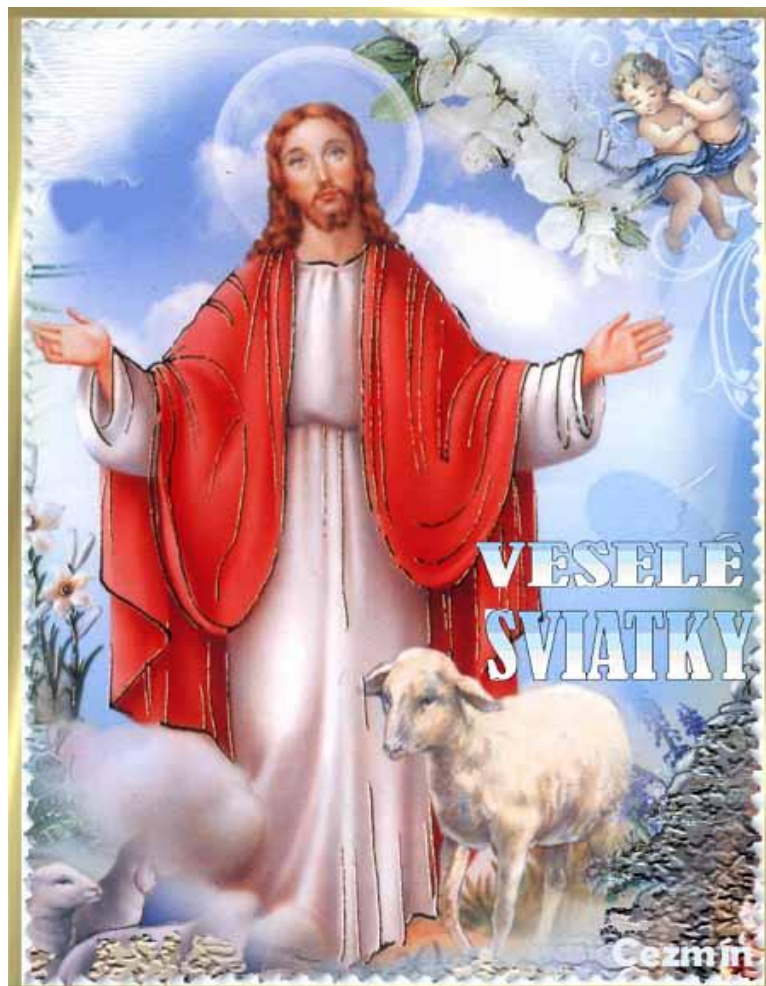

6) Ukončenie besedy:

Veľká noc je najstarším, najvýznamnejším kresťanským sviatkom, počas ktorého si kresťania *pripomínajú umučenie, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista*. Nadväzuje na **židovskú paschu** - ktorá sa slávila od 14. do 21. dňa v mesiaci nisan (náš marec až apríl) na pamiatku oslobodenia Izraelského národa z egyptského otroctva. (2.Mojžišova 12,1-4 a 13,3-10). Termín Veľkej noci *nie je stály*, každoročne sa mení. Veľká noc pripadá na prvú nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca - po 21. marci. Má však ustálený deň na oslavu - nedeľu - pretože Ježiš Kristus vstal z mŕtvych podľa svedectva apoštolov prvý deň po sobote (Matúš 28,1 Marek 16,1 Lukáš 24,1 Ján 20,1). **Veľkonočný - tichý týždeň** trvá od *Kvetnej nedele* po *Bielu sobotu*, počas ktorého si cirkev zvlášť intenzívne pripomína pamätné dni utrpenia a smrti Ježiša Krista. Ich vážnosť pripomína čierne chrámové rúcho.

Typické veľkonočné zvyky - oblievanie vodou, šibanie prútikmi, maľovanie veľkonočných vajíčok, rozdávanie čokoládových zajačikov a kuriatok - nemajú kresťanský pôvod. Často sa stáva, že odsúvajú pravú podstatu veľkonočného pondelka do úzadia.

Účastníci besedy:

integrovaní žiaci III. B, IV. B, V. B a V. C triedy

Bc. Katarína Gajdošová – sociálny pedagóg

Mgr. Veronika Muľárová – sociálny pedagóg

Mgr. Mária Bindasová – školský špeciálny pedagóg

Bc. Marta Goroľová – pedagogický asistent učiteľa

Mgr. Alžbeta Polačková – školský psychológ

V Soli, 19.03.2015